

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

•Danica• izhaja vsak petek na celi poli in veljá po pošti za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krcze 10 vinarjev, za četrt leta 2 k.oni. V tiskarni sprejemana za celo leto 6 kron, za 1/2 leta 3 krcne, za 1/4 leta 1 krono 50 vin., ako bi bil petek praznik, izide •Danica• dan poprej.

Tečaj LIII.

V Ljubljani, 26. oktobra 1900

List 43.

BOG.

Kdo popiše Tvojo sliko?
Kdo si spomni Ti priliko?
Kdo je videl Tvoj obraz?
Kdo naj zmisli Tvojo diko?
Kdo naj poje Ti na glas?

Kaki tisti so prostori,
Kjer so Tvoji rajski dvori,
Kjer se videti Ti daš;
Kjer so srečnih bitij zbori —
Kjer kraljuješ Stvarnik naš?

Ktero bitje je iz sebe? —
Zgimbe dom je zunaj Tebe;
Kjer Ti nisi, tam je smrt.
Ti si oča tužne reve;
Kjer Te ni — tam up je str.

† *Vojteh Kurnik.**)

*) **Vojteh Kurnik.** (Životopisna črtica). Vojteh Kurnik se je porodil 9. avgusta l. 1826. v Trziču. V svoji prvi mladosti je obiskoval domačo šolo. 13letnega dečka je peljal njegov oče Fortunat Kurnik v Celovec, da bi se cndi izučil kočarskega rokodelstva. Imel je vrlega mojstra, ki ga je ljubil kot svojega sina. Tu je pohajal v nedeljsko obrtno šolo ter imel za učitelja znanega profesorja Ahacel-a, ki je nabiral slovenske narodne pesmi. Učitelj je kmalu spoznal nadarjenost svojega učenca in mu dovolil, da sme vsak čas prihajati v šolsko knjižnico in si izposojevati raznih knjig in obrisov. Ta ponudba je bila mlademu Vojtehu v veliko veselje. Po dokončanih štirih letih se je vrnil v Trzič ter se poprijel kolarskega rokodelstva pri svojem bratu. L. 1849 je moral iti k vojakom. Bil je v Olomucu in v Veroni. Prisedši od vojakov se je zopet nastanil pri svojem bratu ter nadaljeval kolarsko obrt. V tem času je začel pesnikovati. Marljivo je prebiral •Danico• in •Novice•. Ko se je njegov brat Fortunat l. 1856 poročil, zapustil je Vojteh za nekaj časa dcmači trg, prepotoval Trst, Reko, Zagreb in se konečno nastanil v Gradcu, kjer je ostal 2 leti. Tu se je izučil stolarstva. Iz Gradca se je

povrnil v Trzič, kjer je zopet pomagal pri delu svojemu bratu. Ko je ljubljanski kolar Matija Hribar, ki je bil nevarno bolan, izvedel za njega, pozval ga je v Ljubljano ter ga sprejel v službo. Kako je Vojteh ljubil svojega mojstra, pokazal je v pesmi: •V spominj Matiju Hribarju, kolarskemu mojstru in posestniku•, ki je izšla l. 1860 v •Novicah•. Po Hribarjevi smrti je sklenil začeti na svojo roko stolarsko obrt. L. 1860 si je poiskal soprogo v Žabnici nad Trbižem: a ko mu je za par let umrla, izbral si je drugo v Prevaljah ra Koroškem. Sedaj šele se je pričelo zanj mirneje življenje. Ves prosti čas je porabljal v to, da je zlagal pesmi in nabiral •Pregovore•, kojih je samo za časa bivanja v Ljubljani nabral okrog 8000. Umrl je v Ljubljani 3. nov. l. 1886. Kurnik je bil naroden pesnik, na v dajal ga je (kakor mu je nekđaj pisal pokojni Bleiweiss) Vodnik ov duh. Svoje prve pesmice je priobčeval v •Slov. Bčeli l. 1852 in 53; v •Glasniku• l. 1854; v •Šolskem Prijatlu• l. 1855. Največ pa jih je bilo objavljenih v •Novicah• v letih 1854. 56. 57. 58. 59. in 60. do l. 1870. Kakor pročaajo •Novice•, deklamoval je nekatere pesmi sam v katoliški družbi ljubljanskih rokodelskih pomočnikov. •Kedar konča •Rokodelsko•, pravijo •Novice•, •ni bilo ploskanja pred ne konca ne kraja, da se je pesnik v drugič na odru prikazal in je v veselje poslušalcev začel drugo •Rovtarski fant•, in spet je donel vesel ropot od vseh strani vrlemu pesniku v pohvalo. Ploskanje ni nehalo pred, da je postregel še z eno. •Tudi •Danica• je prinesla nekaj njegovih pesmic. L. 1856. je bila v njej natisnjena jako zanimiva: •Kralj Rastislav•. Kar se tiče verskega stala — smemo trditi, da je bil jako veren in pobožen mož, kar se razvida iz njegovih pesmi, zlasti iz nabcznih, katerih je zapustil precejšnje stevilo. Nekatero ponatisne •Danica•. Vojtehov brat, kolar in hišni posestnik v Trziču, ima vso zapuščino pokojnega pesnika. Z veliko marljivostjo si je iz posameznih papirčkov v lepo knjigo spisal vse pesmi Vojtebove in sprdaj je prilepil njegovo sliko. Pesmi je nad 120, pregovorov nad 8000. Rade volje mi je postregel z vsim potrebnim, da sem mogel to suhoparno poročilo sestaviti, za kar mu izrekam svojo zahvalo. — Dobro je, da se spominjamo tega originalnega moža in mu priznavamo čast, katero si je zaslužil poleg Andrejaša, Vodovnika, Frankolskega in drugih.

Trziški kapelan Josip Potokar.

Sermo synodalis*)

Govor,

s katerim so premilostljivi, prečastiti gospod

dr. Mihael Napotnik,

knežskof lavantinski god sv. Rozalije, dne 4. septembra 1900, pri javni seji tretje škofijske sinode lavantinske v cerkvi Sv. Alojzija v Mariboru pozdravili 207 zbranih častitih sinodalcev. Proizvod izdal Jernej Voh, nadžupnik konjiški.

Častitljivi služabniki sv. Cerkve!

Tako morate tudi vi, ker hrepenite po duhovnih darovih, si prizadevati, da jih bote v boljšanje Cerkve obilno imeli. (I. Kor. 14. 12.)

Sv. Ignacij Lojolan, ki je dal svojim duhovnim sinovom na pot zlato ravnilo: Vse k večji časti božji in dušam v izveličanje, ta je v svoji prekrasni knjigi „Exercitia spiritualia“ napisal tudi vodilo, koje je merodajno za vsakega, da bode prav čutil s sv. materjo katoliško Cerkvo.

Vsak duhovnik, ki je pravi služabnik Kristov in delilec nja skrivnostij (I. Kor. 4, 1) mora resnično čutiti s sv. Cerkvo (cum ecclesia vere sentire), mora imeti pravega cerkvenega duha, mora biti od njega prešinjten.

Cerkveni duh pa nasprotuje duhu tega sveta, ki je, kakor navadno pravimo, slab duh. Mogoče je sicer, da govorimo tudi o dobrem duhu časa, vendar navadno imenujemo posvetnega duha, slabega duha. Vprašajmo se, kdo pa kaže, da res čuti s sveto katoliško Cerkvo?

Krist Gospod je svoji Cerkvi vtisnil štiri znamenja ali lastnosti, ki jo ločijo od vsake druge cerkve, katera ni prava cerkev Kristova.

Ta znamenja so: 1. da je edina; 2. da je sveta; 3. da je vesoljna ali katoliška, in 4. da je apostolska.

Te lastnosti prave Cerkve morajo pa tudi vsakemu katoliškemu mašniku biti zlato ravnilo njegovega življenja.

1. Pred vsem se mora nad vsakim mašnikom svetiti edinost in enota. To lastnost pa ima po besedah svetega Ignacija Lojolana le tisti mašnik, ki je pripravljen podvreči svojo lastno sodbo sodbi sv. Cerkve in vselej ter po-

vsodi voljno in odkritosrčno vbogati sv. Cerkev, pravo nevesto Kristovo. Ta prva lastnost prave Cerkve se sveti le nad tistim mašnikom, ki je sv. očetu vdan s sinovskim spoštovanjem in z neomejeno pokorščino; ki je enih mislij s svojim škofom, središčem cerkvene edinosti v škofiji.

Mašnik, nad katerim se sveti ta edinost, je vedno bolj pripravljen hvaliti, kakor grajati naročila svojih predpostavljenih, on vé tudi vernike nagibati, da radi izpolnujejo zapovedi cerkvene oblasti. Takšen mašnik vé tudi mir ohraniti s čredo sebi izročeno, da o njej ne velja, kar je pisal sv. apostol Pavel o Korinčanih: „Poročalo se mi je o vas, da so prepiri med vami.“ (I. Kor. 1, 11.), marveč velja o njej, kar je sv. Luka zapisal o prvih kristijanih: „Množica vernikov je pa bila enega srca in enega duha.“ (Dj. ap. 4. 32.)

Predragi mi bratje v Kristu! Viharni časi, v katerih živimo, hočejo vse razrušiti, vse razdružiti, vse zdrobiti, vse razdvojiti: družine, družbe, cerkveni in državni red, prevreči hočejo Cerkev, kraljestva in cesarstva. Nahajajo se tudi takošne stranke, ki skušajo duhovnike nahujskati proti duhovnikom, da bi tem lažje razkropili ovce črede Kristove. Zato imejmo in ohranimo medsebojno edinost, katero sveti Ciprijan tako-le poveljuje (epist. 5, 9): „Branimo vselej in na vso moč našo skupno mater, sv. katoliško Cerkev, in njeno veljavo, zakaj sv. Cerkev je varihinja edinosti. Ljubimo sv. edinost, za katero je naš Gospod Jezus Krist pri zadnji večerji tako goreče molil, rekoč: „Da bodo vsi eno, kakor ti oče v meni in jaz v tebi, da bodo tudi oni v nas eno.“ (Jan. 17, 21.)

Delajmo v tesni zvezi z našo ljubo materjo, sv. katoliško Cerkvo, delajmo neumorno za sv. Cerkev, in presočajmo vse, kar nam je presojati, po nepremakljivih načelih sv. Cerkve.

2. Druga lastnost prave, od Krista ustanovljene Cerkve je njena svetost. Zato je vsak mašnik, ki res čuti s sveto Cerkvo, dolžen skrbeti za to, da se posveti, da izveliča svojo dušo. Mašnik, ki je poln cerkvenega duha, rad premišluje besede svetega apostola Pavla: „Bog nas je odbral v Kristu pred vstvarjenjem sveta, da bi bili sveti in neomadeževani pred njegovim obličjem.“ (Efež. 1, 4.)

Duhovnik, v resnici čuteč s sv. Cerkvo, posvečuje sebe z molitvijo in s premišljevanjem, po katerih sredstvih se povzdiguje nad pozemeljske stvari, združuje se z Bogom ter po njem postaja pravičen in svet.

*) Onim, ki se hočejo še bolje poučiti o 4-ih vidnih znamenjih Jezusove cerkve — vsem njim priporočamo to temeljito in ob enem duhovito razpravo sosednjega nam mil. knežskofa.

Svoje „dnevne molitve“ opravlja bogoljubno in jih moli razločno, pazljivo in pobožno. Vsak dan daruje Bogu presveto mašno daritev in zajema iz tega dragocenega zaklada vire vseh milostij. Vsak dan izprašuje svojo vest, in vsak teden ali vsaj vsak mesec opravi sv. spoved, spominjajoč se izreka učenika milosti, svetega Avguština: „Spoved je ohraniteljica duš, zatirateljica grehov, preganjateljica hudobnih duhov; ona zapira vrata peklena, odpira pa vrata nebeška.“ (De poenit.)

Pridno nadalje porablja zakramentalij, in nikjer se ne nahaja rajše, nego v šotoru Gospodovem. „Kako ljuba so mi tvoja prebivališča, Gospod vojskinih trum! Moja duša hrepeni in koprne po predvorih Gospodovih.“ (Ps. 83, 2.) Kolikor mogoče pogostokrat obiskuje Krista v zakramentu presv. Rešnjega Telesa, da ga hvali in moli, v svesti si, da ne more ničesar drugega izdatnejše zatreti v njem greha, ukrotiti poželjivosti, utrditi čednosti in vžgati ljubezni božje, nego ta prečudežni zakrament.

Tako duhovnik, ki ima duha svete Cerkve, posvečuje sam sebe, a skrbi obenem tudi po svoji moči za posvečenje svojega bližnjega. Posebno prihaja na pomoč svojim sobratom in skrbi za njih rešitev, kadar so v skušnjavah in potrebujejo dobrega sveta, mile tolažbe in krepke pomoči, a tudi sočutnega opominja in bratske svaritve jim ne odreče.

Ker je prepričan, da en duhovnik velja za tisoč neduhovnikov, bodisi grešnikov, bodisi pravičnikov, skuša svojim tovarišem v duhovniški službi pomagati na poseben način v dušnih in telesnih potrebah, ker dobro pozna brezštevne nevarnosti in obilne zanjke, katere pripravljata svet in hudobni duh duhovniku; zato čuva nad svojim sobratom ter ga svari pred pregreški. On ne molči, ko vidi, da peša sobrat v izpolnjevanju svojih dolžnostij, in mnogo manj še le pusti sobratu zaiti v nevarnosti ali celo vdati se hudobiji. Vedno ga vodi in priganja božji izrek: „Brat, katerega podpira sobrat, je kakor trdno mesto.“ (Preg. 18, 19.) Z vsa gorečnostjo in z vsim prizadevanjem zabranjuje, da ne daje sobrat s svojimi grehi vernemu ljudstvu pohujšanja, zakaj pred očmi ima strašni izrek Kristov: „Gorje tistemu človeku, po katerem pride pohujšanje; boljše bi mu bilo, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat in bi se potopil v globočino morja.“ (Mat. 18, 6.)

Duhovnik, ki resnično čuti s sv. Cerkvo, torej ne trpi, da bi njegov sodrug v sveti službi z nesramnostjo, nečistostjo, nezmernostjo in z

drugimi takimi pregrehami pohujševal vernike ter spravljal duhovščino v sramoto: ampak uprav nasprotno, on ne štedi ne prošenj, ne opominjev, ne groženj, da reši tega največjega zla Cerkev, verno ljudstvo in svečeniški stan. Pohujšanje enega duhovnika namreč podere več, nego more postaviti dolgotrajni trud obilo dušnih pastirjev.

Duhovniku, polnemu duha sv. Cerkve, ničesar ni toliko na srcu, nego izveličanje duš, za katere je dal Krist svojo kri v odrešenje. Zato tudi sam živi in mre za vzveličanje duš. Smatra se služabnika Kristovega, ki je poslan in postavljen, da vse svoje moči, svojo pamet in svojo voljo, svoje zdravje in svojo jakost, da, celo življenje svoje daruje za Kristovo čredo. Ne bež, ne pred delom, ne pred potom, ne boji se truda, ne bedenja, ne gladu, ne žeje, ne mrazu, ne vročine, ne straši se ne pred boleznijo, ne pred smrtjo, da le reši neumrjoče duše in Kristu nabere novih učencev. Saj pravi sv. Pavel: „Ničesar vsega tega se ne bojim, tudi ne cenim življenja svojega dražjega, kakor sebe, da le dokončam svoj tek in službo besede, katero sem prejel od Gospoda Jezusa, da pričujem evangelij milosti božje.“ (Dj. ap. 20, 24.)

Nevtrudno deluje v vinogradu Gospodovem. (Iz. 58, 1.) Hvali spoved, povzdiguje prejem presv. Zakramenta po enkrat v letu, mnogo bolj po enkrat vsak mesec, a še bolj po enkrat vsakih osem dnij pod navadnimi pogoji, hvali pogosto navzočnost pri sv. maši, hvali pravo cerkveno petje, hvali molitve in pobožnosti po Cerkvi uvedene in potrjene, hvali evangeljske svete: pokorščino, ubožstvo in čistost. Časti ostanke svetnikov, hvali obiskovanje sv. križevga pota, ceni romanja, hvali sv. odpustke, poveljuje sv. leto, sv. misijone, duhovne vaje, sv. bratovščine in vse po sv. Cerkvi potrjene in priporočane družbe. Hvali postave o postu in pri-trganju, priporočuje lepšanje starih, posebno še zidanje novih cerkva, časti sam sv. podobe in napeljuje tudi druge, da častijo to, kar predstavljajo sv. podobe. Hvali in brani vse cerkvene postave, nikdar jim ne nasprotuje, ker je prepričan, da v sv. Cerkvi kraljuje Gospod, ki je dal na gori Sinaj svojih deset zapovedi.

Da s kratkimi besedami vse povem, rečem: Duhovnik, ki čuti s sv. Cerkvo, sam živi sveto in uči tudi druge sveto živeti.

(Konec prihodnjic.)

Cerkve in zvonovi v dekaniji Kranj.

(Dalje.)

XII.

Preddvor.

Podružnice.

5. Sv. Nikolaj nad Mačami.

Med znamenite cerkve, ki so ohranile starinski značaj, prištevamo ono sv. Nikolaja nad vasjo Mače. Kakor pri malokateri drugi podružnici sledimo tu važne ostanke iz srednjega veka. Gotsko svetišče je jako trdno zidano, 3·80 m dolgo in 3·60 m široko. Nad njim se vpenja obok s priprostimi rebri in z enim sklepnikom. Sedanji veliki oltar je bil nov 1883.

Strop ladije je lesen in razdeljen v kvadratiska polja ($9 \times 8 = 72$), na katerih je naslikano Jezusovo ime, menjevaje z obrazi, kakor navadno slikajo solnce. V sredi stropa se čita letnica 1649. Stranski oltar je samo eden, posvečen sv. Izidoru, zavetniku poljedelcev. V praznik sv. Antona (17. januarija) dohaja iz okolice mnogo ljudstva, ki poklada svetniku krače v dar.

Nekaj izvanrednega so stare fresko-slike v cerkvi in zunaj cerkve. Odkril je je 19. aprilja 1896 takratni preddvorski kapelan Rudolf Gregorič, sedaj župnik v Lozicah na Vipavskem. Za stranskim oltarjem sv. Izidora vidimo sv. Uršulo s spremljevalkami, selee v čolnu. Iz gradu prihajajo Huni, opravljeni v železno obleko; glavar divje čete maha z mečem po devicah, drugi streljajo na-nje s pušicami. Na evangeljski strani predstavljajo podobe: Jezusovo rojstvo s tremi modrimi, slike Jezusa, Marije in hlevca so še dobro ohranjene. Zunaj cerkve je na steni vpodobljen Krist na križu, stranska rana nenavadno velika, nogi pribiti z enim žebljem. poleg križa stojita Marija in sv. Ivan. Nad Zveličarjem se vije trak z napisom: *ego sum lux mundi*. (Jaz sem luč sveta). Črke so gotske minuskule; prav tako je tudi letnica 1467 izražena z gotskimi številkami. Tu imamo zanesljiv podatek, kako zelo stare so te slike. Zanima nas še posebej sv. Krištof, oblečen kakor srednjeveški vitez z lasuljo na glavi, na ramenih nese Jezusa.

Pred cerkvijo je lopa, sloneča na dveh čvetero voglatih kamenitih stebrih. Ob njej se vzdiguje stolp, v katerem vise trije zvonovi s premerom 81 : 64 : 59 cm. Vglašeni so v kvartseskstackordu *bes-es-g = 1. 4. 6*.

Veliki tehta kakih 6 stotov, vlit 1810 v zvo-narni Vincencija Samassa. Soseska ga je kupila od

podružnice Šinkov Turen v župniji Vodice. Križ. Marija z Jezusom v naročju in z žezlom v roki, sv. Josip.

Srednji z napisom: JOSEF REISS GOSS MICH IN LAIBACH IM NAMEN DER ERBEN VINCENZ SAMASSA ANNO 1819. Teža mu je 247 funtov, okrašen s podobami: Križ Marija brez madeža spočeta, sv. Frančišek Ksaverij (?).

Mali je novejši Albert Samassov zvon iz leta 1875 s težo 123 funtov. Križ sv. Josip, sv. Nikolaj.

6. Tupaliče.

Sv. Klemen, kateremu je cerkev posvečena, je bil papež v prvih krščanskih časih (91–100). Kot učenec sv. Petra in spremljevalec sv. Pavla je slušal evangelij od obeh apostolov. Ob vladanju cesarja Trajana so poslali Klemena v prognanstvo na polotok Krim kjer je moral z drugimi kristijani v jamah rudo kopati. Njegove koščica sta dobila slovanska blagovestnika sv. Ciril in Metod, nesla je — kakor trdijo zgodovinarji — skozi naša kraje (Mojstrana in Rólina na Gorenškem!) ter izročila v Rimu papežu Hadrijanu II. leta 863. Časte je pod svetiščem veličastne cerkve sv. Klemena, ki je ohranila prvotno podobo starokrščanske bazilike. V tej hiši božji počivajo tudi relikvije sv. Cirila, ki je eno leto po svojem prihodu v Rim tu zaspal v Gospodu 14. febr. 869.

Tupališka podružnica je stala veliko let pred luteransko dobo. Že ime njenega patrona sv. papeža Klemena kaže na starodavni začetek. Zaradi krvavega tepeža, ki se je vršil v cerkvi 9. decembra 1478, je bila oskrunjena ter so jo morali vnovič posvetiti. Ponašala se je med drugimi podružnicami z lastnim krstnim kamenom stoječim sredi ladije, in se odlikovala še s tem, da je bilo v majhnem zidanem tabernakelju hranjeno sv. rešnje Telo. Maše so se opravljala vsak petek (*singulis diebus Veneris*). Sicer pa je bila cerkev temna in popolno zanemarjena. Pri vizitaciji dne 5. septembra 1631 je odpravil škof Rajnald Scarlihi več starih nepostavnih navad med njimi posebno to, da sv. rešnjega Telesa in krstnega kamena ni treba, ker je župna cerkev tako blizu; določil je, da se napravijo najpotrebnejše reči, katerih sploh ni ali pa so v slabem stanu (posoda za blagoslovljeno vodo, kadilnica, obredna knjiga, oltarna oprava, križ na pokopališču). Na velikem oltarju sv. Klemena ni bilo drugega kakor prtovi! Cerkev naj se pobeli, kamen za olje postavi v spodnji kot, zunanji oltar pa podere.*) Omenjeno leto

*) O-dinavit. Sanctissimum consumi et in ipsa ecclesia amplius non conservari, cum sit vicina parochiali; similiter sacrum baptismatis fontem destrui et inde tolli, ecclesiam dealbari, lapidem pro oleo ad inferiorem angulum locari, altare sub Dio destrui et lapides muro ecclesiae apponi.

Vizitacijski zapisnik 5. sept. 1631.

(1631) je župnikoval Preddvorom Ivan Toporiša. Njegovi predniki: Mihael Winter (1575), Ivan Fabri (1595), Florijan Dornacher (1621) in kar je še drugih, so se gotovo malo brigali za lepoto hiš božjih, ker so bile vse tako zapuščene kakor tupališka. Toporišo je čakalo torej silno veliko dela.

Sedanje gotsko svetišče ima dva sklepnika pri rebrih in podobo čvetverokota. Tudi okna so bila nekedaj gotska, nadomestili so je z romansko obliko. Stare freske v ladiji so pobeljene z apnom. Veliki oltar, deloma nov, blagoslovljen 1884; stranska oltarja, posvečena Mariji Snežnici in sv. Jerneju, kažeta barok-slog, prenovili so ju 1882. Okoli cerkve je pokopališče.

Stolp stoji pred velikimi vratmi, da se hodi pod njim v cerkev. Zvonovi pojo v kvartsektakordu z glasovi d—g—h = 1 4 6. Premer jim je 139 : 107 : 80 cm.

Veliki zvon s podobami: Križ, sv. Peter, sv. Ivan evangelist. Teža 1422 kg, zvonar Albert Samassa. Napis: DAROVAL ME JE ZA ČAST BOŽJO JANEZ STUDEN LETA 1891.

Srednji iz zvonarne Alberta Samassa 1870. Križ, sv. Klemen. Teža krog 11 stotov.

Mali tehta 526 funtov. Križ, sv. Ivan evangelist. Istega zvonarja in istega leta (1870) kakor srednji.

* * *

Poleg grada Turen stoji kapela žalostne Matere božje, lastnina imenovane graščine. Kapelo je dal zidati v podobi osmerokota graščak Ksaverij Ludovik Dinzl (krog 1760). Listina iz leta 1762, podpisana po frančiškanskem provincijalu, dovoljuje Dinzlu, da postavi sv. križev pot. Sedaj ga ni več. Ko še ni bilo kapele, imeli so turnski posestniki oratorij v gradu. Škof Ferdinand grof Kuenburg je podelil 1703 pravico, da se sme opraviti v oratoriju ena sv. maša na dan. Na vhodom sedanje kapele je lepa-fresko slika Marija v nebesa vzeta, obdana z angelji. Na oltarju stojita ob strani Marijine podobe kipa sv. Frančiška Ksaverija in sv. kralja Ludovika. Omenjam še podobico lavretanske Matere božje, čez katero je prevlečena črna tančica, ki se je dotaknila milostne podobe v Loreti.*)

Vrh kupole se vzdiguje majhen stolpič, v katerem visi zvon, tehtajoč okrog enega starega stota. Podobe: Krist na križu, pod katerim sta Marija in sv. Ivan, lavretanska Mati božja, angelji nesó Marijino hišico v Loreto. Napis ob zgornjem robu. S. MARIA LORETA ORA PRO NOBIS. (Sv. Marija lavretanska prosí za nas) Vili Josip Samassa v Ljubljani 1738.

*) Na gradu Turnu je bila rojena 9. julija 1833 Josipina Turnogradska, prva slovenska pisateljica in pesnica.

V vsej župniji 7 cerkvá, 1 kapela in 20 zvonov.

Župnik Josip Lavtižar.

(Dalje prihodnjič.)

Ugovori in odgovori.

Francosko napisal Abbé de Ségur.

(Dalje.)

XXVII.

Zakaj se pa še dandanes ne gode čudeži?

Odgovor: Čudež je dogodek, ki ga lahko opazujemo s svojimi čuti, a je očevidno nad naravnimi močmi. Čudeže dela le Bog; čudež dokazuje vpliv božje roke na stvari tega sveta nenavadnim načinom.

Vprašaj me, dragi prijatelj: „Zakaj se dandanes ne gode čudeži?“

Odgovarjam ti:

1) Čudeži se še dogajajo in sicer ne po malem; 2) čisto naravno je, da se dandanes ne dogaja toliko čudežev nego v prvih stoletjih krščanstva.

1) Čudeži se še dogajajo.

Jaz sam, ki ti govorim v tej knjižici, bi ti lahko navedel več oseb, ob katerih so se dogodili pravi verodostojni čudeži, kakor n. pr. hipno ozdravljenje neozdravljivih bolezi. Toda rajši ti hočem navesti dokaz, ki ima občno veljavo.

Protestantski Anglež je bival za papeža Benedikta XIV. v Rimu. Razgovarjal se je z nekim kardinalom o katoliški veri, napadajoč jo in kot neresnične zametujoč vse čudeže, ki so se zgodili na priprošnje svetnikov. Malo pozneje je dobil isti kardinal v proučevanje spise, ki so se nanašali na kanonizacijo nekega božjega služabnika. Te spise izročí kardinal ob prvem zopetnem obisku temu protestantu, proseč ga, naj je skrbro prouči in potem naj izreče čisto odkritosrčno o njih svojo sodbo. Za nekaj dni Anglež spise vrne, in ko ga kardinal vpraša, kak utis je vsa stvar nanj naredila, odgovori: „Zares, prav ničesar ne morem ugovarjati. Ako so vsi čudeži svetnikov, ki jih je kanonizovala vaša cerkev, tako zanesljivi, tedaj moram stvar premisljevati . . . . Eino Bog more kaj takega delati, in priznati bi moral potem, da je Bog z vami.“

„Tako“! pravi kardinal. „A glejte, v Rimu smo bolj neverni nego vi, vsi ti dokazi nam niso zadostali, in nasvet, naj se božji služabnik proglasi „svetnikom“, je bil zavržen. Protestant je pri tem odgovoru kar osupnil. Dal se je natančno poučiti v katoliški veri, in predno je Rim zapustil, povrnil se je v katoliško cerkev.“

Ista strogost vlada še dandanes, ako hočejo v Rimu proglasiti koga za svetnika in kar sv. cerkev še dandanes proglašuje svetnike, torej se še dandanes dogajajo čudeži. A nihče ni imenovan za svetnika, ako se ne dokaže po strogi preiskavi vsaj pet čudežev, ki so se zgodili po njegovem poizvedovanju. Zato trdimo z vso pravico, da se še gode čudeži.

2.) Seveda dandanes se manj čudežev dogaja nego v prvih stoletjih krščanstva. Uzroki za to so:

a) ker je prestal pravi namen čudežev: prva spreobrnitev sveta in ustanovitev sv. cerkve.

b) Uprav dosega tega namena bi bila nemogoča brez čudežev — to pa dokazuje resničnost teh čudežev za vse čase. Brez velikih čudežev bi kaj takega sploh mogoče ne bilo.

Samo vera, potrjena s čudeži, je namreč o naslednjem mogla prepričati čutnosti vdani poganski in trdovratni judovski svet: α) O božanstvu Krista, revnega, križanega učitelja in ustanovitelja; β) o resničnosti njegovega nauka, ki je popolnoma nasprotoval njihovim vkoreninjenim nazorom; γ) o božanskem poslanju apostolov in njihovih naslednikov.

Ako bi se pa noben čudež ob tem zgodil ne bil, bila bi uprav izpreobrnitev tega sveta k krščanstvu izmed vseh čudežev tisti, ki je najtežje razumljiv.

c) Dva nadnaravna in božanska dokaza za istinitost krščanske vere sta: čudeži Kristovi in njegovih apostolov ter izpolnjenje Kristovih prerokov. Prvi kristijani so videli čudeže, a niso videli izpolnitve njegovih prerokov. Vendar so bili obvezani verovati v te prerokbe*) in to radi čudežev, katere so videli.

A mi, ki nismo videli teh čudežev, pa vidimo, da so se Jezusove prorokbe ali že izpolnile ali pa se še izpolnujejo. Take prorokbe so: razdejanje Jeruzalema, razpršenje, a vendar obranitev judovskega ljudstva med drugimi narodi, preganjanja in zmage sv. cerkve, neprestano poglavarstvo sv. Petra in njegovih naslednikov — in to, kar vidimo, nas sili, da verujemo čudeže, katerih nismo videli.

Radi očitih čudežev so prvi kristijani verovali i prerokbe; in radi izpolnjenih prerokov verujemo i mi čudeže. — Prvim kristijanom so bili čudeži pglaviti dokaz za božanstvo vere, a nam mora izpolnitev prerokov biti resničen dokaz božanstvenosti naše sv. vere.

Pomni pa, da je naš dokaz še jasnejši nego oni prvih kristijanov, zakaj kolikor več časa je preteklo, odkar so se izpolnile prorokbe, toliko trdnejši je ta dokaz. Tako na pr. je neomahljivost Petrove stolice in razpršenje in vendar ohranjenje judovskega naroda celih 19 stoletij jasnejši dokaz, nego bi bil, ako bi se bilo godilo to samo pred tremi ali štirimi stoletji. In ako bode svet še nekaj tisoč let stál, bode imel ta dokaz za 3—4000 let še večjo važnost, nego jo ima danes.

Ni se treba torej čuditi, če je dandanes manj čudežev nego v prvih časih krščanstva. A. M.

Dekliška izobrazba.

(Konec).

3.) Vzgoja naj pa tudi gleda na lepo in uljudno vedenje deklic v družbi. Dasi to ni

*) Verovati se pravi: priznavati kako stvar po izpričevanju koga drugega.

prav tako potrebno, kakor ono v 1. in 2. točki navedeno, koristno je pa vendar v mnogem oziru, zlasti še dekletom gosposkih starišev, ali onim, ki se bodo gibale v olikanih krogih. A primerna omika in olika tudi priprostemu človeku ne škodi. Surovo in odurno obnašanje odbija lepo obnašanje. Omiki v prid ste izšli doslej dve slovenski knjigi in sicer: „Olikani Slovenec“, spisal J. Vesel sedaj dekan, ter „Vzgoja ali omika ali izvir sreče“ spisal Ivan Valenčič. Letos pa je začel objavljati mesečni list „Cvetje z vrtov sv. Frančiška“*) prav lepe obravnave in člauke glede omike in olike. Ta list piše, kako naj bodo tretjeredniki glede snage, ob zunanjem kretanju, pri pozdravljanju. Kar ie tu priporočeno udom 3. reda, veljaj vsem kristijanom. Ti članki so tako temeljiti, da bi se smeli rabiti za berilo v višjih razredih ljudske šole, na spodnjem gimnaziju, na realki, na učiteljišču in na strokovnih šolah in to na veliko korist učencem in učenkam. Ker se na redovniških šolah na pr. pri Uršulinkah v Škofiji Loki tudi na zunanjo oliko mnogo gleda in mnogo za njo stori, zato radi imoviti in gosposki stariši izročajo svoje hčere redovnicam v pouk in vzgojo. Takih učenek uršulinske notranje šole v Loki je zdaj blizo 200.

* * *

Ko smo dokončali o deklinški izobrazbi, spremimo dekleta ob vstopu v dejansko življenje. Mnogo deklet se omoži, tem naj mož preskrbi vsakdanji živež, vsaj je on tudi varuh njihovega poštenja. Ali le 41% je omoženih odrastlih žensk na Slovenskem, 59% pa jih ostane samskih, ki si morajo same kruh zaslužiti in sicer druge z duševnim trudom, druge z delom svojih rok. Nektera dekleta vstopijo na učiteljske ter postanejo učiteljice, to je velika sreča za dekleta, da se jim je nudila prilika za višjo izobrazbo in do boljšega gmotnega stanja. Druge se podajo na pošto; na Ogerskem jih tudi vsprejemajo v službo na železnicah. Povsod jih radi imajo, ker so zveste, zanesljive, verne in pobožne. Druge postanejo redovnice, kjer bodo učiteljice, strežnice bolnikom in dr. Ker pač odraslih samskih žensk preostaje, kajti ne morejo vse službe dobiti, so samostani koristne naprave in velika dobrota dekletom, če se posvetiti hočejo Bogu in bližnjega službi. Prav tu najdejo dekleta varno zavetje glede svojega poštenja in čistosti, pa tudi telesno preskrbljenje za vse svoje življenje. To je tudi važno iz narodno gospodarskega stališča. Velika večina deklet gre pa po službah; in sicer nekatere pri družinah, druge po tovarnah. Slovenska dekleta so jako nadarjena, spretna za vsako delo, katerega so si priučile, ter se hitro naučijo tujega jezika. Zveste so, zanesljive in tudi pridne, torej lahko dobijo službe po mestih. Seveda tudi dandanes vse tišči v mesto i to zlasti na Nemškem, a vendar le jih je pa tudi pri nas, n. pr. v Ljubljani često po

*) „Cvetje“ izhaja vsak mesec v osmerki. Vezek ima po 32 strani, in nam nudi jako zanimivo tvarino. Letos n. pr. o življenju svetnikov n. pr. sv. Marjete Kortonske in dr. Na platnicah pa urednik objavlja jezikoslovne razprave, radi katerih je tudi mnogo učenjakov naročenih na „Cvetje“, kateremu urednik je P. Stanislaj Škrabec, vzgledni redovnik in učenjak, ki se kosa s profesorji kot Jagičem, Krekom in drugimi.

več 100 brez službe. — Glede služeb hočemo tu podati nekaj svetov ali kažipotov slovenskim dekletom.

Prvič bodi služba primerna telesnim močem, ona zadostuj za življenje, a ne sme biti nevarna za dušo. „Kaj pomaga človeku, ako ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo trpi, ah kakšno zamenjo bode dal človek za svojo dušo?“

Drugič naj ne gre nobeno dekle služiti v mesto ali v ptuje kraje brez dovoljenja starišev. Kajti tam so velike nevarnosti za deklice, ker je zapeljivcev več, in ker deklice nimajo zanesljivih vodnikov. Tam so brez varstva in nadzorstva skrbnih starišev. Marsikateri deklici je bilo močno žal. — škoda, prepozno! — ker ni ubogala svojih starišev, ter je zoper njihovo voljo šla v mesto služiti. Evo izgled Deklica je šla zoper voljo svojih starišev v mesto služiti. Za nekaj časa pride domu stariše obiskat. Oblečena je bila bolj mestno, vedla se nekoliko olikano, ter se rogala vaški deklini, očitajoč: „Ti še hoditi ne znaš, hodiš kakor štoklja“. Vaških deklet je bilo sicer nekoliko sram, a so kmalo pozabila, bila so pa poštena. Una dekle se je pa vrnila v mesto. Za nekaj mesecev je pisala domov, da je dobila drugo službo, da se ji prav dobro godi; pa da ne more zdaj vsega dopovedati, bode pa drugič bolj obširno poročala. Stariši so željno pričakovali tega družega pisma od svoje hčere. Čakajo mesece, a od hčere ni duha niti sluha. Tedaj se oče napoti v mesto poizvedet za hčer. Ko vpraša, izve, da je v ječi. Tam mu jetničar pove, da je njegova hči obsojena radi detomora v petletno ječo, ter da je prav v tej hiši pod ključem in pod njegovim nadzorstvom. Lahko je misliti, kaka žalost in groza je obšla ustrašenega moža in s kakimi čutili se je vrnil domov, povedat domačim to pretresljivo vest! Torej slovenske deklice, nikar zoper volje starišev iti po svetu; kajti nepokorščini sledi nesreča za petami, na pokorščini pa počiva poseben božji blagoslov.

Tretjič ni brez posebnega vzroka službe menjavati. Že pregovor pravi: „Goste službe, redke suknje“. Katera tedaj pogosto službe menjava, ne bo vspevala gmoto; pa tudi нравno in versko nazaduje.

Četrtrič ne iti služiti brez posebnega vzroka v daljne neznane kraje ali čez morje. Često se dogaja, da brezvestni agenti dekleta vabijo s sladkimi besedami v daljna mesta, ter jim obetajo zlate gradove. A kakošna prevara za dekleta. Mesto v zlate gradove zaidejo dekleta v jame razbojnikov, ker so bile prodane v javne biše. Itako je že potovanje po morju ali čez morje silno nevarno, ako gredo brez starišev ali drugih skrbnih varuhov. Ker so se pred 10. leti nekatera dekleta iz Dolenskega kar same podale v Ameriko — (obiskat ali iskat ženinov), dvignili so škof Jakob v pastirskem listu svoj avarilni glas. Ako se pa že podajo v službo v Trst ali kam drugam daleč, naj se dobro priporoče svojem nevidnemu angelju varhu, da je spremlja tje in tam varuje na duši in na telesu. Ondi naj pa izpolnujejo svoje verske dolžnosti ter naj večkrat prejmejo sv. zakramente. Našle bodo tudi tam pri svojih spovednikih zanesljive vodnike

in vidne angelje varuhe zoper nevarnosti velikomestnega življenja. Tako delajo vrla dekleta in slamnikarice v Domžalah; one hodijo za več mesecev v Lvov, Bukarešt ali drugam, pa tam ne pozabijo Boga in svoje duše, ter se poštene in z lepim zaslužkom vračajo domov. V tem oziru je župnik na Notranjskem pred kratkim omenjal, da je za naša dekleta dovolj ugodno na Reki, kjer bivajo kapucini, ki so vešči slovanskih jezikov, in kamor dekleta rade k spovedi hodijo; bolj neugodno je v Trstu, ker ondotni kapucini benečanske provincije ne umejo kaj slovenskega; svetni duhovniki so pa z drugimi dušnepastirskimi opravili zelo preobloženi. Želeti je pač, in to bi bilo na veliko korist slovenskih delalek in delalcev, ako bi naša provincija kapucinov prevzela ondotni samostan, ki je bil že baje nekoč na ponudbo.

Na tisoče delalek si pa v tovarnah služi kruha; torej tudi tem nekaj besedi. Nekatera bivajo od tovarne 1 ali 2 uri daleč in veliko truda je že to, ko o vsakem vremenu, zjutraj zgodaj in zvečer v temi po zimi hodijo tja in nazaj. Človeku se morajo smiliti Tovararji jih radi v službo sprejmo, ker so za nekatera dela spretnejše od možkih, ker imajo manjšo plačo in ker so v obče pridne, zveste, trezne, ter ne izpustijo nobenega ponedeljeka. Mi ne moremo svetovati delalkam onih tovaren, v katerih ženske delajo tudi po noči, kajti to je jako kvarljivo za njihovo telo, pa tudi zelo nevarno za dušo. Naj ponočna dela opravljajo možki, ki so veliko močnejši, če tudi tovarnarja stanejo nekoliko več. Seveda je delo v tovarnah bolj škodljivo zdravju, kakor ono na polju; torej so tovarniške delalke bolj blede in medle od poljskih. Delalke tovarniške so bolj proste kakor deklice, ki so v družinah ter pod nadzorstvom gospodarja in gospodinje, a ta prostost je tudi zelo nevarna ženski poštenosti. Torej naj sitake delalke preskrbijo stanovanje pri skrbnih ljudeh, kjer bodo v varnem zavetju. Naj si izberejo izmed vernih in pobožnih tovarišic svoje prijateljice, katere jim bodo v veliko pomoč, kakor pravi modri Sirah (6 14.): „Zvest prijatelj je močna bramba; in kdor ga je našel, našel je zaklad“. Kar je rekel tu Sirah o zvestih prijateljih, isto velja o zvestih prijateljicah, ki druga drugo podpira, varuje in čuva. Jako koristne so tudi krščanske družbe delalek, kakor n. pr. v Ljubljani. Nad vse pa so za delalke koristne Marijine družbe, katerim naj bi pristopila dekleta iz vseh stanov in starosti. Dandanes sluje glas „Snujte društva“. Ni je pa boljše družbe za dekleta nego je „Marijina družba“, v kateri dekleta pogosto prejmejo sv. Zakramente. Tudi se zbirajo v shodih, pri katerih druga drugo spodbuja k krščanskemu življenju. Da bi se le te družbe osnovala po vseh župnijah! Vsaka deklica pa, bodisi gosposka ali kmetijska; hči bogatažu ali siromaku, ima dragoceni zaklad od Boga, ki naj ga skrbno čuva in dobro brani pred tatovi in roparji; in to je sv. čistost. Presrečna so ona dekleta, ki so čistost ohranila, nevenljiva krona devštva jih čaka v nebesih, pa že na svetu okušajo rajsko veselje, in če jih tudi tu obiščejo kake nadloge. A vender v 10. letih ne skušajo tolike srčne bolesti, kakoršne občuti v eni urizapeljana reva. Ta prepozno spozna visoko ceno najlepše čednosti ter

zdihuje po izgubljenem devištvu in minuli sreči, „a nedolžnost izgubljena in ura zamujena, se ne vrne nobena“. — Sledeča zgodba naj bodri poštna dekleta k stanovitnosti, nesrečna pa k sprebrnjenju, poboljšanju življenja in resničnemu spokorjenju. — V drugi polovici 16 veka je živel v Rimu plemenita družina baronov Cenci. Bilo je več sinov in hčera; ena hčerka je bila Beatrica, oče je bil Frančišek in v drugič oženjen. Sicer je otroke lepo učil in tudi strogo izrejal, a podrl je vse s svojim izgledom, ker se je mnogo pregrešil zoper 6 in 7. božjo zapoved. Močno se je zadolžil, posestvo je šlo na kant, in oče se je podal z drugo ženo in nekaterimi otroki, tudi z Beatrico, na grad nekega prijatelja v Apulijo. Ondi je svojo ženo in hčer Beatrico jako trdo imel. Niste smeli brez njegovega dovoljenja iz hiše stopiti, mučeni ste bili brezmejno. Zato sklenete očeta usmrtiti. Zmenite se zato z nekim Cavelotijem, s katerim je imela Beatrica grešno znanje. Oče je bil res umorjen. Gosposka je vse to kmalu zasačila in vsi trije so bili k smrti obsojeni. Sodba se je izvršila dne 11. septembra 1599. Pred smrtjo pa je Beatrica izpoznala, da Bog ni mogel več prenašati njenih hudobij, pripoznala je, da je bila ona sokriva očetove smrti, in izjavila je, da to jo še najbolj boli, ker je nedolžnost izgubila po svojem zapeljivcu. Zapeljivec je postal namreč tudi očetov morilec. — Naj bi se torej slov. deklice bale vsacega pojemanja sramežljivosti, čuvale pa naj bi s toliko večjo skrbjo sv. čistost ter bile ponižnega in krotkega srca ter ubogljive. Kajti na ponižnosti temelji po besedah sv. Avguština vsaka čednost, zlasti pa čistost. Potem je bode Gospod našel čuječe, kadar pride na ženitnino. One pa pojdejo v svatovskem oblačilu naproti nebeškemu ženinu, kateri je bode popeljal v sveti raj na brezmejno veselje. Deklicam in vsem drugim ljudem pa naj ostanejo v vednem spominju besede, katere jim je govoril mašnik po sv. krstu podajajoč jim belo oblačilo nedolžnosti: „Prejmi belo oblačilo, katero brezmadežno prinesi pred sodni stol Gospoda našega Jezusa Krista, da prejmeš večno življenje.“

Župnik Alojzij Kummer.

Razgled po domovini

Iz Trzina pri Mengešu. Veliko veselje je vladalo pretečeno nedeljo v Trzinu, ko je veleč. g. menigiški nadžupnik Fran Kušar blagoslovil tu skoro popolnoma na novo prezidano cerkev sv. Florijana. Umljivo je bilo veselje Trzincev, zakaj odkar jim je bil potres potušil prejšno cerkev, opravljale so se sv. maše le v majhni stranski kapeli. Dolgih 5 let se je vlekle popraviljanje, a Trzinci niso cmagali, če tudi so bili večinoma navezani na lastno pomčč. „Društvo za kršč. umetnost v Ljubljani**“ je odo-

*) Prav tako, da prašate na nam pristojnem mestu in da tam predlagate načrtov. Kake 3 velike cerkve, sedaj s cela v novo po-

brilo napravljeni načrt. zidarsko delo je izvršil g. Ivan Gregorec iz Mengeša, slikanje oltarjev in prižnice pa g. F. Tončič iz Kamenika. Oba slovenskemu občinstvu toplo priporočamo. Lego in zunanost cerkve so hvalili vsi. Zidana je v podnožju s smrečjem obrastenege hriba v romanskem slogu. Visoka okna razsvetljujejo notranjščino. Za dan blagoslovljenja je bila prav okusno okrašena. Vsa čast pridnim Trzinskim dekletom in neutrudljivemu županu Florijančiču. Med opravilom je peval moški zbor iz Mengeša. — Lepo se je izvršila za Trzince toliko zaželjena slavnost, pokazali so, da so vneti za čast hiše božje in da je želeli, naj si dobe kmalu lastnega duhovnika

A. G.

I. Bratovske zadeve

molitvenega apostoljstva

Nameni za mesec oktober 1900.

(Spis potrdili in blagoslovili sv. Oče.)

a) Glavni namen:

- 26.) **Sv. Evarist.** Papež in sv. zbor. Cerkev v Belgiji ni na N'zozemskem. Srečna zadnja ura.
- 27.) **Sv. Frumenolj.** Duhovniki in obhajanci. Katoliške družbe. Slovanska slovstvena dela.
- 28.) **Sv. Simon in Juda.** Apostolska neustrašenost cerkvenim knezom. Cerkev na Jutrovem.
- 29.) **Sv. Evzebijsa.** Moderno paganstvo, Katoliško učiteljstvo. Nespokorni.
- 30.) **Sv. Alfonzij Rodrigvec.** Redovniški bratje lajki. Marijine družbe. Zakonski.
- 31.) **Sv. Wolfgang.** Povrat protestantske Nemčije v naročju kat. cerkve. — Vse dopislane pa še ne uslišane zadeve. Udje molitvenega apostoljstva in bratovščine Srca Jezusovega, ki so umrli v oktobru in ki bodo meseca novembra umrli.

N.

zidane ali pa popolno popravljene, niso poslale namreč niti ne najmanjšega nariska društvu v presojevanje; ne mislite pa, da stoje prav daleč od Ljubljane. In znano mora biti pač vsakemu, da zaseda v društvenem odboru nekaj prvih domačih veščakov v umetniji. — Če prihodnost obsodi kedaj one popotresne néstvore: če prihodnost brezdvombeno prej ali slej izreče svoj anathema kranjskemu popotresnemu barbarizmu sploh — vedite, Slovenci, da si je društvo za kršč. umetnost v Ljubljani ob tem že davno umilo in obrisalo roke — Če je bila že božija zaslužena nam kazen potres, uklonili naj bi se bili potem Vsevišnjemu, ki je »Bog, vednostim Gospodar« (I. Kralj 2, 3.) vsaj v tem, da smo v domači umetniji stopili koraček naprej; a ne mnogo korakov nazaj. Smo li res sedanjí Kranjci v to poklicani na svetu — da nazadnjačimo; in sicer nazadnjačimo do mala v vsem? To se nam v grobeh obrača umovito in kot gora trdovito naše prednjaštvo!

Uredn.